

Над річкою П'єдрою, там я сиділа та й плакала

Про книгу

Пілар знала його з дитинства. І кохала навіть після того, як доросле життя роз'єднало їх. Він шукав своє призначення проповідника, месії, а вона шукала себе. Доленосна зустріч за стільки років нагадала про приспані почуття. Здається, час їхньої любові настав. Однак тепер усе інакше. Щоб бути разом, вони мають пожертвувати найдорожчим: Пілар — покинути колишнє життя, присвятити себе служінню іншим, а він — відректися від дару зцілення людей. Та ризикнути всім заради іншого здатен лише той, хто кохає по-справжньому...

ПАУЛО КОЕЛЬЙО

*Над річкою Н'єдрою,
там я сиділа та й плакала*

ПАУЛО КОЕЛЬЙО

ПАУЛО
КОЕЛЬЙО

*Над річкою М'єдрою,
там я сиділа та й плакала*

— роман —

ХАРКІВ 2020 КЛУБ
СІМЕЙНОГО
ДОЗВІЛЛЯ

К
2

нижковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
020

ISBN 978-617-12-8253-7 (epub)

Жодну з частин цього видання не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі без письмового дозволу видавництва

Електронна версія зроблена за виданням:

Друкується з дозволу Sant Jordi Asociados Agencia Literaria S. L. U., Барселона,
Іспанія www.santjordi-asociados.com
Усі права застережені

<http://paulocoelhoblog.com>

Перекладено за виданням: Coelho P. Na margem do rio Piedra eu sentei e chorei : Romance / Paulo Coelho. — São Paulo : Paralela, 2018. — 224 p.

Переклад з португальської *Ігоря Оржицького*

Коельйо П.

К76 Над річкою П'єдрою, там я сиділа та й плакала : роман / Пауло Коельйо ; пер. з порт. І. Оржицького. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2020. — 240 с.

ISBN 978-617-12-8096-0

ISBN 978-85-8439-078-6 (порт.)

Пілар знала його з дитинства. І кохала навіть після того, як доросле життя роз'єднало їх. Він шукав своє призначення проповідника, месії, а вона шукала себе. Доленосна зустріч сколихнула приспані почуття. Здається, час їхньої любові настав. Однак тепер усе інакше. Щоб бути разом, вони мають пожертвувати найдорожчим: Пілар — покинути колишнє життя, присвятити себе служінню іншим, а він — зректися дару зцілення людей. Та ризикнути всім заради іншого здатен лише той, хто кохає по-справжньому...

УДК 821.134.3

© Paulo Coelho, 1994

© Depositphotos.com / konradbak, обкладинка, 2020

© Hemiro Ltd, видання українською мовою, 2020

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», переклад і художнє оформлення, 2020

О Маріє, зачата без гріха,
молися за нас,
що звертаємося до Тебе.
Амінь

Присвячується І. К. та С. Б., чия ніжна
єдність дала мені змогу
побачити жіноче обличчя Бога;

Моніці Антуніш, товарищі від самого
початку, що своєю любов'ю та ентузіазмом
ширить вогонь по світу;

Паулу Рокку, за радість спільно проведених
баталій та гідність у битвах,
що ми вели між собою;

Мет'ю Лору, за те, що не знехтував один мудрий
рядок із «Книги змін»: «Наполегливість сприяє»

І всі діти Мудрости виправдали її.

Лука 7:35¹

¹ Тут і далі цитати з Біблії наведено в перекладі о. Івана Хоменка, якщо не зазначено інше. Слово «Мудрість» подано з великої літери письменником. — Тут і далі прим. перекладача, якщо не вказано інше.

Перш ніж почати

Іспанський місіонер відвідував один острів і натрапив там на трьох ацтецьких жерців.

— Як ви молитесь? — запитав святий отець.

— У нас є тільки одна молитва, — відповів один ацтек. — Ми кажемо: «Боже, Ти Єси трійця, і нас є трійця. Змилуйся над нами».

— Гарна молитва, — сказав місіонер. — Та вона не є саме тим молінням, яке чує Бог. Я навчу вас набагато кращої.

Святий отець навчив їх одної католицької молитви і продовжив свій проповідницький шлях. Кілька років по тому, вже на кораблі, що віз його назад до Іспанії, йому довелося ще раз проплисти повз той острів. Із палуби він побачив на пляжі тих трьох жерців і помахав їм рукою.

І в ту ж мить усі троє попрямували до нього, ступаючи по поверхні води.

— Отче! Отче! — загукав один, підходячи до корабля. — Навчи нас ізнов молитви, яку чує Бог, бо ми не запам'ятали!

— Байдуже, — відказав місіонер, побачивши чудо. — Я попрохав у Бога прощення, бо не зрозумів раніше, що Він говорить усіма мовами.

Ця історія добре пояснює те, що я намагаюся розповісти в романі «Над річкою П'єдрою, там я сиділа та й плакала». Ми рідко усвідомлюємо, що нас оточує Надзвичайне. Чудеса відбуваються навколо нас, Божественні знаки вказують нам шлях, ангели просять почути їх, але: оскільки ми вивчили, ніби існують формули й правила, як дістатись до Бога, ми ні на що з цього не звертаємо уваги. Не розуміємо, що Він перебуває там, куди Йому дають увійти.

Усталені релігійні практики є важливими: вони дозволяють нам мати з іншими спільний досвід поклоніння й моління. Та ми ніколи не повинні забувати, що духовний досвід є насамперед життєвим досвідом Любові. А в Любові не існує правил. Ми можемо йти за підручниками, контролювати своє серце, мати стратегію поведінки — та все це нісенітниця. Вирішує серце — і важить саме те, що вирішить воно.

Усі ми вже мали такий досвід. Усі ми в певну життєву мить уже казали крізь сльози: «Я страждаю через кохання, яке цього не варте». Ми страждаємо, бо гадаємо, що даємо більше, ніж одержуємо. Страждаємо, бо наше кохання залишається без відповіді. Страждаємо, бо нам не вдається нав'язати свої правила.

Даремно страждаємо: у коханні — джерело нашого зростання. Що дужче ми кохаємо, то ближчі до духовного досвіду. Справжні просвітлені своїми запаленими Любов'ю душами перемагали всі упередження епохи. Вони співали, сміялися, молилися вголос, танцювали, єдналися в тому, що святий Павло назвав «святим безумством»². Були веселі, бо той, хто любить, — переміг світ, тож не боїться втратити хоч би що. Любити по-справжньому означає віддаватися сповна.

«Над річкою П'єдрою, там я сиділа та й плакала» — книжка про важливість такого віддавання себе. Пілар та її приятель — вигадані персонажі, але символізують численні конфлікти, які супроводжують нас у пошуку Другої Половинки; рано чи пізно ми маємо перемогти наші страхи, адже духовний шлях долається щоденним досвідом любові.

Монах Томас Мертон³ казав: «Духовне життя полягає в любові. Люблять не тому, що хочуть зробити комусь добро, або допомогти, або захистити. Якби ми чинили так, то дивилися б на ближнього просто як на об'єкт, а самих себе вважали б великодушними й мудрими особами. Це не має нічого спільного з любов'ю. Любити — це зливатися з іншим і відкривати в ньому іскру Божу».

Нехай плач Пілар на березі річки П'єдра поведе нас по шляху такого єднання.

Пауло Коельйо

² Саме такого словосполучення у святого Павла немає, утім, сповідання Христової віри не раз порівнюється з безумством.

³ Томас Мертон (1915—1968) — католицький монах зі США, богослов, містик і поет, прихильник християнсько-буддистського діалогу.

Я сиділа та й плакала. За легендою, все, що падає у воду цієї річки, — листя, комахи, пташині пера — перетворюється на каміння її русла. О, якби лишень я могла вирвати серце в себе з грудей і пожбурити його в бистрину — й тоді не мати більше болю, ні журби, ані спогадів.

На березі річки П'єдри⁴ я сіла й заплакала. Від зимового холоду сльози на обличчі стали відчутними; вони розчинялися в студених водах, що струменіли переді мною. У якомусь місці ця річка з'єднується з іншою, потім іще з одною, аж доки — вже далеко від моїх очей та мого серця — усі ці води зіллються з морем.

Нехай мої сльози течуть отак далеко-далеко, щоб моє кохання ніколи не дізналося, що одного дня я плакала за ним. Нехай мої сльози течуть далеко-далеко, і тоді я позабуду річку П'єдру, монастир, церкву в Піренеях, туман, дороги, що ми пройшли разом.

Я позабуду шляхи, гори й поля, якими снила — снила, не знаючи власних снів.

Я згадую про свою магічну мить, ту мить, коли вимовлене «так» або «ні» може поміняти все наше існування. Здається, що це трапилось так давно, — проте минув заледве тиждень, як я знов зустріла свого коханого і втратила його.

На березі річки П'єдри я писала цю історію. Руки крижаніли, ноги терпи в незручних позах, і мені треба було постійно зупинятися.

— Постарайся жити. Згадувати — це для найстарших, — казав він.

Можливо, кохання змушує нас постаріти раніше, ніж треба, і знову робить нас молодими, коли юність минає. Але як же не згадувати цих митей? Тому я й писала: щоб перетворити смуток на світлу журу, а самотність — на спогади. Щоб коли закінчу оповідати самій собі цю історію, я змогла пожбурити її в П'єдру, — так сказала жінка, що дала мені притулок. Тоді — за словами однієї святої — води зможуть загасити написане полум'ям.

Усі історії кохання однакові.

⁴ Річка протяжністю 76 км на північному сході Іспанії.

Ми разом провели наші дитинство та юність. Він подався геть, як покидають маленькі міста всі хлопці. Сказав, що йде пізнавати світ, що його мрії линуть ген поза поля Сор'ї⁵.

Кілька років я не мала новин. Вряди-годи одержувала якогось листа, та й по всьому — бо він ніколи не повернувся до лісів та доріг нашого дитинства.

Коли я закінчила школу, то переїхала до Сарагоси — і зрозуміла, що він мав рацію. Сор'я була маленьким містом, і єдиний її відомий поет сказав, що дорогу створює подорож⁶. Я вступила до університету й завела собі хлопця. Почала готуватися до конкурсу на бюджетну посаду, котрий вічно відкладала на пізніше. Працювала в магазині, оплачувала своє навчання, провалилася на конкурсі й махнула рукою на хлопця.

А тим часом листи почали надходити частіше, й марки різних країн збудили в мені задрість. Він був найдавнішим другом, який знав усе, подорожував по світу, розпростував крила — а я тим часом плекала коріння.

Аж раптом його листи почали говорити про Бога й надходити завжди з однієї й тієї ж місцини у Франції. В одному з них він виказав бажання вступити до семінарії і присвятити життя молитві. Я відписала, попросивши, щоб він зачекав, іще трохи пожив вільно, перш ніж скласти таку серйозну обітницю.

Та, перечитавши свого листа, вирішила порвати його: хто я така, щоб говорити про свободу чи обітницю? Він розумівся на таких речах, я ж — ні.

Одного дня я дізналася, що він читає лекції. І здивувалась, адже він був занадто молодий, щоб навчати чогось. Та за два тижні він надіслав листа, повідомляючи, що збирається виступити перед одним невеличким гуртом у Мадриді, й наполегливо просив, щоб приїхала і я.

Чотири години я їхала із Сарагоси до Мадрида, бо хотіла знову побачити його. Хотіла почути його. Хотіла посидіти з ним у барі, пригадати часи, коли ми разом пустували й гадали, що світ надто великий, аби обійти його весь.

⁵ Містечко на сході Кастилії.

⁶ Слова Антоніо Мачадо (1875—1939); поет народився в Севільї, але п'ять років мешкав у Сор'ї; в перекладі Олени Курченко фраза звучить так: «дороги / ідучи лиш торують».

Виступ відбувався в місці офіційнішому, ніж я собі думала, й зібрав більше людей, ніж очікувала. Я не розуміла, чому так сталося.

«Хтозна, певно, він уславився...» — подумала я. Він нічого не розповідав про це у своїх листах. Мені захотілося побалакати з присутніми, запитати, що вони тут роблять, та я не наважилася.

Коли він увійшов, я здивувалася. Мав геть інакший вигляд, порівняно з тим хлопчиком, яким я його знала, — утім, звісно, за одинадцять років люди міняються. Він був гарнішим, його очі сяяли.

— Він повертає нам те, що було нашим, — сказала жінка поруч зі мною.

Фраза була дивною.

— Що саме він повертає? — запитала я.

— Те, що в нас украли. Релігію.

— Та ні, не повертає він, — сказала інша, молодша жінка, що сиділа праворуч від мене. — Вони не можуть повертати те, що вже належить нам.

— Тоді що ви тут робите? — роздратовано спитала перша жінка.

— Я хочу послухати його. Хочу дізнатись, як тепер вони мислять, бо колись уже спалювали нас на вогнищах і, можливо, хочуть повторити це.

— Він — самотній голос, — сказала перша жінка. — Робить, що може.

Молодша жінка іронічно всміхнулася й відвернулася до сцени, даючи зрозуміти, що розмову закінчено.

— Як на семінариста, це відважна поведінка, — вела далі перша, дивлячись тепер на мене в пошуках підтримки.

Я нічого не розуміла, мовчала, тож вона припинила балачку. Молода поруч зі мною підморгнула, ніби я була заодно з нею.

Але я не долучилася до розмови з іншої причини. Бо задумалася над словом, що вимовила старша пані.

«Семінарист».

Не може бути. Він би повідомив мені.

Він заговорив, а я не могла як слід зосередитись. «Треба було краще одягтися», — думала, сама не розуміючи, чому це мене непокоїть. Він помітив мене в залі, і я почала гадати, що ж у нього в голові: який

я маю вигляд? Наскільки ж різниться вісімнадцятилітня дівчина від двадцятидев'ятилітньої жінки?

Голос його був той самий. А от слова — інакші.

Необхідно ризикувати, — казав він. — Ми тільки тоді насправді збагнемо життєве чудо, коли дозволимо несподіваному статися.

Щодня Бог дарує нам — разом із сонцем — ту мить, у яку можливо змінити все, що робить нас нещасливими. Щодня ми вдаємо, ніби не помічаємо цієї миті, ніби вона не існує, ніби сьогодні — таке ж, як і вчора, і буде таким само, що й завтра. Але той, хто звертає увагу на свій день, відкриває магичну мить. Вона може бути прихована в тій годині, коли ми вранці встромляємо ключ у двері, у хвили мовчання після вечері, у тисячі й одній речі, що здаються нам однаковими. Така мить існує — мить, коли вся сила зірок проходить крізь нас і дозволяє нам творити чудеса.

Іноді щастя є благословенням, та переважно — завоюванням. Магічна мить дня допомагає нам змінитися, змушує нас рушати на пошуки наших мрій. Ми будемо страждати, матимемо важкі хвилини, зіткнемося з численними розчаруваннями — та все це мине, й ніщо не залишає слідів. І в майбутті ми зможемо поглянути назад із гордістю й вірою.

Нещасним є той, хто боїться ризикувати. Бо він, імовірно, ніколи не зневірюється, не зазнає розчарувань, не страждає, як ті, хто йде за своєю мрією. Та коли він озирнеться — адже ми всі озиремося, — він почує, як серце каже йому: «Що ж ти зробив із чудесами, якими Господь усіяв твої дні? Що ж ти зробив із талантами, які твій Навчитель доручив тобі? Закопав якомога глибше в печері, бо боявся розгубити їх? Ну, тоді ось твоє надбання: певність того, що ти змарнував життя».

Горе тому, хто почує такі слова. Бо тоді він увірує в чудеса — а магичні миті життя вже й проминули.

Люди оточили його, щойно він скінчив виступ. Я чекала, стурбована тим, яке враження справлю на нього по стількох роках. Я почувалась дитиною — невпевненою, ревнивою, бо не знала його нових знайомих, напруженою, бо він більше уваги приділяв іншим, а не мені.

А потім він підійшов до мене. І почервонів, і вже не був чоловіком, який щойно проказував важливі речі; він знову став хлопчаком, що ховався зі мною у скиті Святого Сатурія⁷, розповідаючи про свої мрії об'їхати цілий світ, тоді як наші батьки прохали в поліції про допомогу, гадаючи, що ми втопились у річці.

Я поцілувала його в щоку. І могла б сказати кілька похвальних слів. Могла сказати, що втопилась від юрми довкола. Могла нагадати про щось миле з дитинства, порадіти з того, як ним захоплюються інші.

Могла пояснити, що маю вже бігти, щоб устигнути на останній вечірній автобус до Сарагоси.

Я могла. Ми ніколи не збагнемо значення цих слів. Тому що в кожному нашого життя існують речі, що могли б статися, та врешті так і не сталися. Існують магичні хвилини, що минають непоміченими, і раптом десниця долі змінює наш світ.

Таке й сталося тоді. Замість усіх цих речей, які могла зробити, я спромоглася лише на слова, які — кілька тижнів по тому — і привели мене до цієї річки та змусили писати ці рядки.

— Може, вип'ємо кави? — тільки й сказала я.

А він, обернувшись до мене, уже приймав руку, яку простягала доля.

— Мені треба про стільки речей поговорити з тобою. Завтра в мене дискусія в Більбао. Я на машині.

— Мені треба повертатися до Сарагоси, — відповіла я, не здогадуючись, що іншого виходу вже й не залишалось.

Та за мить — можливо, тому, що я знов перетворилась на дитину, а можливо, через те, що нам не дано написати найкращі сторінки наших життів, — я сказала:

— Скоро свято Непорочного Зачаття, вихідні. Тож я можу поїхати з тобою до Більбао, а звідти вже до Сарагоси.

Почуте перед тим слово «семінарист» крутилося в мене на язиці.

— Ти хочеш про щось запитати? — сказав він, бачачи вираз мого обличчя.

— Так, — і я спробувала ухилитися. — Перед лекцією одна жінка сказала, що ти повертаєш те, що належить їй.

— Це не важливо.

— Мені важливо. Я нічого не знаю про твоє життя і вражена, скільки тут людей.

Він засміявся й повернувся до інших.

— Чекай, — сказала я, схопивши його за руку. — Ти не відповів на моє питання.

— Нічого, що б якось тебе зацікавило, Пілар.

— Я все одно хочу знати.

Він глибоко зітхнув і повів мене в один із кутів залу.

— Усі три великі монотеїстичні релігії — іудаїзм, християнство та іслам — є маскулінними. Священниками є чоловіки. Вони встановлюють догмати й пишуть закони.

— І що ж хотіла сказати та пані?

Він трохи завагався. Але таки відповів:

— Те, що в мене дещо інакше бачення речей. Я вірую в жіноче ество Бога.

Я зітхнула з полегшенням: та жінка помилялася. Він не міг бути семінаристом, бо у семінаристів не буває інакшого бачення речей.

— Ти дуже добре все пояснив, — відказала я.

[7](#) Святий із Сор'ї, що жив у VI столітті.

Дівчина, що мені підморгнула, чекала біля дверей.

— Я бачу, що ми з тобою одного хову, — сказала вона. — Мене звати Бріда.

— Я не розумію, про що ти кажеш, — відповіла я.

— Ой, та розумієш, звичайно, — засміялася дівчина.

І перш ніж я встигла щось пояснити, вона схопила мене за руку, і ми разом вийшли. Вечір був не надто холодний, а я погано собі уявляла, що робитиму до завтрашнього ранку.

— Куди ми йдемо? — запитала я.

— До статуї Богині, — була її відповідь.

— Мені треба знайти дешевий готель, щоб переночувати.

— Потім усе поясню.

Я воліла б посидіти десь у кав'ярні, ще трохи побалакати, дізнатися про нього все, що вдасться. Та я не хотіла з нею сперечатися; дозволила їй вести мене по проспекту Кастельяни, а сама роздивлялась Мадрид по спливі стількох років.

Посеред проспекту вона зупинилася і вказала на небо.

— Он вона, — мовила дівчина.

Повня сяяла крізь безлисті віти.

— Гарна, — зауважила я.

Та вона мене не слухала. Натомість розкинула руки у формі хреста долоньями догори й застигла, споглядаючи повню.

«Оце втрапила, — подумала я. — Приїхала на лекцію, опинилась на проспекті Кастельяни з цією божевільною, а завтра мені їхати до Більбао».

— Дзеркало Богині Землі, — сказала дівчина, заплющивши очі. — Розкрий нам нашу силу, зроби так, щоб чоловіки розуміли нас. Народжуючись, сяючи, вмираючи й воскресаючи на небесах, ти показало нам круговорот насіння й плоду.

Дівчина простягла руки до неба й так стояла тривалий час. Люди, проходячи, дивилися й сміялись, та вона того не помічала, а от я, стоячи поряд, просто помирала від сорому.

— Мені було потрібно це зробити, — сказала вона по цьому тривалому вшануванню. — Щоб Богиня опікувалася нами.

— Про що ти говориш, урешті-решт?

— Про те саме, що й твій друг, але правдивими словами.

Я пошкодувала, що не була уважною під час лекції. Не спромоглася зрозуміти правильно сказане ним.

— Ми знаємо жіноче обличчя Бога, — мовила дівчина. — Ми — жінки, які розуміють і люблять Велику Матір. Ми розплачуємося за нашу мудрість гоніннями та вогнищами, але виживаємо. І тепер розуміємо її загадки.

Вогнища. Відьми.

Я придивилася до цієї жінки. Вона була гарна, її руде волосся спадало до середини спини.

— Поки чоловіки ходили на полювання, ми залишалися в печерах, у череві нашої Матері, дбаючи про наших дітей, — вела вона далі. — І саме тоді Велика Мати всьому нас і навчила. Чоловік жив у русі, тоді як ми перебували в череві Матері. Завдяки цьому ми помітили, що насіння перетворювалось на рослини, і повідомили про це наших чоловіків. Ми випекли перший хліб і нагодували їх. Виліпили першу посудину, щоб вони могли пити. І збагнули цикл народження, бо наше тіло повторювало місячний ритм.

Раптом дівчина зупинилася:

— Он вона.

Я подивилась. Посеред площі, оточеної круговим потоком автомобілів, бив водограй. А в центрі водограю була скульптура жінки у колісниці, запряженій левами.

— Це площа Кібелі⁸, — сказала я, бажаючи показати, що знаю Мадрид. Я раніше бачила цю скульптуру на десятках поштових листівок.

Та вона мене не слухала. Була вже на проїжджій частині, намагаючись проскочити поміж машинами.

— Ходімо туди! — кричала дівчина, махаючи з-посеред транспортного виру.

Я вирішила приєднатись до неї, тільки щоб запитати про який-небудь готель. Це божевілля вже почало втомлювати, і мені треба було поспати.

Ми дісталися водограю майже водночас: у мене серце вистрибувало з грудей, а в неї на губах цвіла усмішка.

— Вода! — казала вона. — Вода — це її втілення!

— Будь ласка, підкажи мені якийсь дешевий готель.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ